

שיח ושיג בפרשה

"וְאַתְּחַנֵּן אֶל יְהוָה בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר": (ג', כג')

רבי לוי יצחק מברדיצ'ב סגורון של ישראל, נכנס לבית הכנסת בעיר לבוב, וראה קבוצת סוחרים הממהרים ליריד, מתפללים במהירות ובחטף תפילת שחרית. כשסימו את התפילה פנה אליהם רבי לוי יצחק ואמר: "ברצוני לומר לכם דבר מה". היטו הסוחרים אזניהם לשמוע מה בפי הצדיק. פתח רבי לוי יצחק ואמר: "א, א, ב, ב, ב". התפלאו הסוחרים לשמוע קולות אלו מפי הצדיק ולא הבינו כוונתו. המשך הצדיק: "מ, מ, ג, ג, ג". וכשראה את המבט השואל בעיניהם, אמר: "מדוע אינכם מבינים את דברי? הלא כך אתם שוחחתם עם רבוננו של עולם עתה, כשחטפתם את תפילתכם" שתקו הסוחרים ולא ענו. לפתע נענה אחד הסוחרים, ואמר: רבנו, אמת היא כי התפילה שהתפללנו היתה הברות קטועות, אולם רבוננו של עולם, שידוע תעלומות, מבין גם את שפתנו את הברותינו כשם שאמא מבינה את שפת תינוקה, כשממלמל הברות קטועות!" כששמע סגורון של ישראל את תשובתו המחוכמת של הסוחר, אורו פניו, והוא החל רוקד משמחה מאז היה מספר מעשה זה בהזדמנויות שונות, ובסיימו היה מוסיף: "רבוננו של עולם, ראה את בניך הנתונים למשיסה בין גויים לרדיפות ולתלאות, בכל זאת מקיימים הם מצוותיך במסירות נפש, קמים לתפילה, ואפילו שממלמלים הם את התפילה בהברות קטועות, הרי הם מתרפסים לפניך כתינוק לפני אמו".

אהבת ישראל

כלה בחמותה (המשך)

חז"ל ברוח קדשם כבר חזו את תופעת "כלה קמה בחמותה" בדורנו, דור עקבתא דמשיחא. אולם בנדאי שזהו על הכלל, אבל כל אשה באפו פרטי בנדאי שייכולה להשתחרר מקללה זו באם תגביר יראת שמים בלבנה ותדון לכף זכות את הצד השני. ראינו בשבוע שעבר את דבורנו לחמות.

וכמו כן הם דברינו לכלה הקמה בחמותה:

עליך לדון לכף זכות את חמותך המקנאת לבנה, ובסך הכל רוצה היא את טובתך, ואם לא למענך - אזי למען בנה. לכן השתדלי להתעלם ולא להתניחם להערותיה. הרי לפעמים פלות אוכלות את עצמם, ונהרס כל הבית מעצבנות, והמחלקת עולה על כל גדולתה רק בשביל מלה שזרקה החמות שלא במקום, וכבר יש באותה מלה להרתים ולהבעיר את כל הבית.

והלא צריך להבין: חמותך סוף סוף מבגרת היא ממך, יש לה חשק ורצון להראות שהיא מבינה יותר ממך, יש לה חשק ורצון להתפאר בבנה שהוא מעלה מאד, ולפעמים היא מעירה ועוקצת לא על מנת לפגוע ולא משנאתה אותך - אלא מרצון להבליט את כבודך שהיא מבינה יותר ממך, שהיא מנסה יותר ממך. רצונה להתפאר בעקיפין שהיא כבר עברה את שלב "גדול הילדים" בהצלחה, ואת בסך הכל טירונית, שצריכה לשמע הערות מהמפקד, וזה כל נחת הרוח שלה עכשו, בגיל כזה מבגר - שאשה צעירה נשמעת להוראותיה ומציטטת לה. זהו כל הספוק שלה היום, ולמה לקחת לה את זה ואפלו אם היא לא כל כך צודקת - בפדי אותה לפי מה שהיא, תני לה את הכבוד הזה, כי זה טבע האדם. וכי רצונך שהיא תפגע לך ולכל מלה שלך והיא תקבל את דברך כתלמיד לפני רבו זה לא יתכן! חייב להיות להפך, וזה נהג העולם.

רק שצריך לקחת את זה בהבנה ולדון לכף זכות שאין פגנתה לפגוע ולהציק לך, אלא להתכבד ולשמע מלה טובה ממך: איך הצלחת בגדול ילדים! באמת גדלת אותם במסירות! הם נראים ממש מטפחים! כל הכבוד לך! אמא מסוּרָה כּמוֹךְ קִשָּׁה לְמִצָּא! ובכמה משפטים מעין אלו תראי שכבר קנית אותה, בינוי שכל מה שהיא עושה זה בשביל לקבל את הכבוד הזה, אלא שאין היא יכולה לדרש את הכבוד בפרוש - הלא זה שפלות, ולכן היא סוחבת את הכבוד הזה על ידי הפגנת הערות: אני במקומך לא הייתי עושה כן; אני גדלתי אחרת את הילדים; אני נהגתי אחרת בזה ובזה וכדומה. וכל זה פדי להתעלות עליך ולהראות לך שאת צריכה לשמע ממנה ולתת לה כמה מלות שבח על מסירותה, שבאמת מגיע לה על גדול ילדיה. ואת - במקום לרדת לסוף דעתה ולכבדה ולגמור בכך את הספור - עושה בדיוק להפך מהמטרה שלה: מנחילה לה בזיון וקצף עבור בקשתה ורצונה לכבוד, ואיך לא יעלה זעמה וחרונה ואש המחלקת תוקד עד שאול

לכו, העצה! מדי פעם תני לה, לחמותך, מספר משפטים של שבח ותהלה, ובזה יתכן וקלעת למטרה ופתרת את הבעיה.

אמונה

כ. מתחלה צריך להאמין בהשם יתברך, ואחר-כך יזכה להבין אותו בשכל. (ספר המידות)

שמירת על גדרי הצניעות

וכתב שם הרב המגיה: עיין בספר השל"ה (קדושת המעור) שכתב: אוי להם לאלו שהולכין במחול עם נשים, שעוברים על כל אזהרות רבותינו ז"ל, דאפילו במרצה מעות מידו לידה דבעבדתיה קא טריד, עם כל זה יד ליד לא ינקה, קל וחומר כשמשים יד ליד ממש ולשם שמחה, כי השטן מרקד, וגם הוא מסתכל בה, וכבר אסרו להסתכל בבגדי צבעונין שלה, והוא מסתכל אז בבגדיה ובפניה בפנים שוחקות, וגם משיח עמה שיחות קלות ראש. וכתב בכלבו בשם מהר"ם מרוטנבורג שהטילו חרם שלא יהיו אנשים נשים במחול. ע"כ. ובמקום אחר הארכנו בזה עוד, ועוד חזון למועד.

כתב רבינו החפץ חיים בספר אהבת חסד (פרק ו), שריקודים מעורבים הוא מאביזריהו דעריות שצריך להיהרג ולא לעבור עליהן, ובודאי אין השכינה שורה שם, ושעירים ירקדו שם. ובודאי אין הזיווג בניהם יעלה יפה, ויהיה קטטות ומריבות ביניהם, וכן זרעם לא יהיה נכון לפני השם.

משהו לנשמה

תפילת יהודיה

בעיר דנציג היה יהודי עשיר וירא שמים בתכלית. והיה לו בית חרושת של יין שרף, והיה מטיב עם כל הבריות, אבל לא היו לו בנים כי אם בת אחת, והבת הזו מקטנותה היה לה טבע רע מאוד, לא היתה שומעת כלל בקול אביה ואמה, והיתה נוטה מן הדרך הטובה והישרה ללכת בדרך לא טוב. ומיום ליום היתה נעשית יותר גרועה במדותיה הרעות עד שנעשית בת שש עשרה שנה. וכבר הוריה לא יכלו לסבול אותה, ונעשה להם בוש, בפרט שהם היו ממשפחה רמה ומיוחסת, ולכן התיעצו שניהם וגמרו ביניהם לחתן אותה ולקחת לה בחור מבני הישיבה, אולי על ידי כן תתישב בדעתה ותשפר מדותיה, וכן עשו והשיאו אותה לבחור תלמיד חכם וירא שמים בתכלית. ואחרי שנה ילדה בן זכר, ולאחר מכן בערך שלושה חודשים עזבה את הילד בעריסה וברחה עם אחד ערל למרחקים, וכשנודע הדבר לבעלה, לקח את הילד וזרקו בבית חותנו והלך לו.

הזקן החסיד גידל את הילד כפי רצונו וחינך אותו בישיבה, וכשהגיע לגיל שמונה עשרה שנה הכניסו לחופה, והוא היה פיקח מאוד, והיה לו גם חבר בישיבה שגם הוא היה נשוי חדש. והנה באחד הימים ראו שני האברכים אדם עני אחד מבני עירם שנסע למרחקים והביא מיני סחורות שלא היו נמצאים בעירם ומכרם שם, וכל אנשי העיר התנפלו על הסחורה לקנותה, ומזה החל להתרומם מזל האיש הזה, ונסע גם פעם שניה ושלישית, ונעשה אחד מעשירי העיר, ושני החברים האברכים האלו התקנאו באיש הזה, וגמרו ביניהם לנסוע גם הם למרחקים להביא מן הסחורות שהיה מביא האיש הזה.

כאשר שמע החסיד את אשר חושב נכדו לעשות, אמר לו: בני, למה אתה צריך לסחור, ברוך ה' כל מה שיש לי שלך הוא ולא חסר לך דבר, ומה לך ולנסיעות למרחקים, אתה תשב ותלמד ואל תדאג לשום דבר, כי ברוך ה' יש לך כל טוב, אבל כל אשר הפציר ללא הועיל, ויקח כסף בידו ונסע הוא עם חברו, ובכל יום ששי בבוקר היו שובתים עד מוצאי שבת. וכך הלכו בדרך משך שלושה שבועות, ובשבוע הרביעי הגיעו למדבר שםם ולא ידעו מה לעשות, היו מתפללים לה' שיזמין להם מקום ישוב ולא יבוא חלול שבת על ידם, והנה לפנות ערב הגיעו לכפר קטן שהיה שם רק איזה חמישה בתים בערך, ומצאו שם ערל אחד בעל שפם גדול מטייל ליד ביתו, אמרה לו אנחנו יהודים ורוצים לשבות אצלך בשבת תן לנו מקום ללון ואנחנו משלמים לך כסף מלא, אמר להם יש לי חדר עבורכם ליד התנור ואני אביא לכם מחצלות, ותשבתו כאן שבתכם, ויראו שאין להם מה לאכל, שאלו ממנו אם יש יהודים בכפר הזה? אמר להם: הנה קרוב לכאן מהלך שעה יש עיר גדולה ומלאה יהודים. אמרו לו: הנה כסף קח ולך, קנה לנו לחם וזיתים ומיני ממתקים ופרות לכבוד שבת, וירכב הגוי על הסוס והלך ובינתים חשך היום והגוי טרם שב.

ויעמדו להתפלל מנחה, ויראו לתמהונם שזקנה אחת נוצריה ניגשה עם שני נרות בידה והדליקה אותם על יד התנור, ושמעו איך שהנוצריה מברכת בשם ומלכות להדליק נר של שבת, ואחרי הברכה פתחה ידיה כלפי מעלה והתחילה לבכות ולומר: רבונו של עולם, אל תקברני בקבר הגויים האלה ותהיה מנוחתי אחר מותי בקבר ישראל, וכך חזרה על דברים אלו כמה פעמים בבכיות מעמוקא דלבא, והם משתוממים לראות המראה הזה. ופתאום הזקנה הפכה פניה וראתה שני יהודים עם זקן ופאות, שאלה אותם בלשון אידיש: מאין אתם? ענו לה: אנחנו מעיר דנציג, כשמעה זאת התחילה לבכות ושאלה אותם מאיזו משפחה אתם? ויען האברך האחד ויאמר אני נכד פלוני, וכשמעה זאת אמרה: בני, עדיין אבא חי? וקרבה אליו לנשק אותו והוא לא נתן לה לנגוע בו ודחף אותה בכל כוחו, באמרו הרי היא נוצריה, איך קוראת לו בני? כשהיא שמעה מלה נוצריה מפי בנה צעקה ונפלה על הרצפה. בינתיים בא הגוי וראה אותה מתה, התחיל לבכות ולילל כילד קטן, והיה מכה ראשו על האבנים וצועק, אמי, אמי. שאלוהו היהודים: ומה אתה צועק ובוכה כל כך? מאחר שהיא זקנה, ואם לא אינני בוכה על מיתת אמי, אלא אספר לכם על מה אני בוכה.

אמר להם, דעו לכם שבכפר הזה יש כומר שברשותו לעשות כל מה שהוא רוצה, ואני מעולם לא השתויתי עמו בשום ענין, ותמיד היתה מחלוקת בינינו, וכתב בפנקסו, שלאחר מיתת אמו יחרים את כל הרכוש לכנסייה, ועכשיו שמתה אמו נשאר עני מרוד, כי עתה יקחו מידו את התנור וגם את הבית ואת כל הרכוש אשר לו. אמרו לו אל תבכה, יש לנו עצה שלא יאבד לך מאומה מן רכושך, ורק שלא תרעיש, כדי שלא ידע אף אחד שמתה אמך, ובמוצאי שבת נסדר שישאר לך כל הרכוש. הערל התנחם קצת בדבריהם, והמתין עד למוצאי שבת. ויאמרו לו: אנחנו גוזרים שערותיה בתספורת כמו יהודיה, ואנחנו נקח אותה על העגלה לעיר הקרובה לכאן, ואנחנו נאמר שמצאנו אותה בדרך מתה, ונקבור אותה בקבר ישראל, ומה אכפת לך אם תקבר היא בקבר ישראל ועל ידי זה ישאר הכל בידך? וכן עשו, וספרו אותה כמו יהודיה והשכיבו אותה על העגלה ונסעו שלשתם יחד, ובאמצע הדרך ראו את האורות, וידעו שהם כבר מתקרבים לעיר. אמר אחד לשני, ידידי, סוף סוף אימי היא ואני חייב בכבודה האחרון, לכן אני ארד מן העגלה ללכת קצת ברגל, אמר לו חברו: גם אני חייב לחלוק לה כבוד מאחר שראינו שנינו שנתקבלה תפילתה כמו שבקשה שלא תקבר בקבר גויים, ואז ירדו שניהם מן העגלה, אחר כברת ארץ פתאום נהפכה העגלה מן ההר למטה ונשברה, והערל מת במקום יחד עם הסוס. אז הבינו שהכל זה מן השמים, והאמינו שעל ידי תשובתה ותפילתה נעשה דבר זה, לקחו אותה על גביהם והכניסוה לעיר, ותכף קראו לחברה קדישא וקברו אותה בכבוד גדול, וחזרו למקום לדנציג, וספרו את כל המעשה בפני הרבנים, ונתנו הודאה להקדוש ברוך הוא ואמרו ברוך שומע תפילת עמו ישראל ברחמים, עד כאן המעשה.